

Доброскок Андрій Юрійович,
директор юридичного ліцею імені Ярослава
Кондратьєва Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ЗАПОБІГАННЯ ВАНДАЛІЗМУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено питання вандалізму як актуальної проблеми сучасного суспільства, вплив на яку є важливим в умовах сьогодення. Під час дослідження запобігання вандалізму на сучасному етапі встановлено, що ефективним механізмом впливу на причини та умови, що його породжують, є заходи загальносоціального та спеціально-кримінологічного запобігання.

Summary. The issue of vandalism as an urgent problem of modern society, the impact on which is important in today's conditions, is studied. During the study of vandalism prevention in modern conditions, it was found that an effective mechanism for influencing the causes and conditions that give rise to it are measures of general social and special criminological prevention.

Ключові слова: вандалізм, запобігання вандалізму, загальносоціальне запобігання, спеціально-кримінологічне запобігання.

Вандалізм є надзвичайно складною формою девіантної деструктивної поведінки, яка існувала на всіх етапах розвитку суспільства та була притаманна всім типам соціальних культур. У сучасному світі проблема вандалізму не втратила своєї актуальності, навпаки, набула нових форм вираження. Вандалізм проник практично в усі сфери суспільних відносин, торкнувся всіх прошарків суспільства, розширивши таким чином свою правову природу та вийшовши за межі традиційного юридичного тлумачення. Збільшення кількості актів вандалізму, їхня жорстокість і цинізм набувають суспільного резонансу, а матеріальні збитки, яких завдають вандали, з кожним роком відчутно зростають.

І хоча вандалізм в Україні ще досі не віднесений до переліку кримінальних правопорушень, на нашу думку, його ознаки можуть проявлятися у криміналізованих діяннях, на які можливо впливати для зменшення їх проявів у суспільстві.

Поява нових форм вандалізму та вдосконалення злочинної майстерності осіб, що його вчиняють, вимагають постійного вдосконалення діяльності, пов'язаної із запобіганням вандалізму, а також розроблення та аналіз ефективних заходів запобігання вандалізму та кримінальним правопорушенням, пов'язаним із ним, в сучасних умовах.

Така діяльність повинна враховувати множинність і можливість виникнення нових форм, високий рівень латентності, труднощі із

виявленню винних, занедбану процедуру розслідування протиправних дій, що входять до сукупності явища, і неперіоритетність таких справ у судовому процесі [1, с. 121–122].

Для того щоб заходи запобігання вандалізму були ефективними, необхідно спрямувати їх на різні сфери життєдіяльності суспільства.

По-перше, потрібно визначити превентивні заходи загальносоціального характеру, завданням яких є зменшення соціальної напруги, оздоровлення суспільного клімату, виховання високих моральних цінностей та орієнтирів, додержання демократичних засад співіснування, пропаганда законотворчої поведінки тощо.

По-друге, особливу увагу варто приділити спеціально-кримінологічному запобіганню, оскільки його діяльність спрямована на узгоджену роботу державних органів, організацій, громадян та інших учасників соціальних груп, яка здійснюється задля впливу на детермінаційний комплекс вандалізму, осіб, які його вчиняють, а також на недопущення його вчинення на різних стадіях реалізації руйнівного мотиву [2].

Заходи загальносоціального запобігання вандалізму спрямовані на вирішення нагальних суспільних і економічних завдань держави, які впливають на криміногенні явища й процеси в усіх сферах життя та можуть негативно вплинути на злочинність взагалі та на збільшення кількості актів вандалізму зокрема.

Загальносоціальне запобігання вандалізму та кримінальним правопорушенням, пов'язаним із ним, має бути спрямоване на підвищення добробуту населення (особливо молоді), що передбачає збільшення рівня оплати праці, боротьбу з бідністю та безробіттям; підвищення культурного рівня, правове, моральне та етичне виховання населення, розвиток почуття відповідальності за вчинені дії, формування позиції, орієнтовної на загальнолюдські цінності; нормативне вдосконалення законодавства задля мінімізації прогалин і усунення колізій, розвиток правової свідомості громадян. На нашу думку, особливу увагу необхідно приділити боротьбі із безробіттям, оскільки саме безглузде проведення дозвілля, незайнятість, велика кількість вільного часу призводить до того, що підвищується ймовірність руйнівної діяльності людей під впливом різних факторів, які постійно перебувають у громадських місцях.

Превентивна діяльність із подолання безробіття має бути спрямована на: 1) заохочення діяльності самозайнятих осіб; 2) законодавчу підтримку молодих працівників, особливо недавніх випускників вищих навчальних закладів; 3) створення розгалуженої системи центрів зайнятості; 4) забезпечення доступності освіти. Вибір саме цих запобіжних заходів обумовлена тим, що перш за все самозайнятість надасть можливість громадянам обирати сферу діяльності, яка їх цікавить найбільше, і залучити до роботи інших. Крім того, пропонуємо вдосконалити та розширити законодавчу базу,

яка гарантувала би працевлаштування молодим фахівцям і уразливим верствам населення, передбачала б сувору відповідальність за відмову у прийнятті на роботу чи незаконне звільнення. Також необхідно збільшити кількість спеціалізованих центрів зайнятості (можливо профільних), які давали б інформацію про наявні вакансії і затребувані професії, проводили консультації-тренінги по вдосконаленню професійних навичок та ефективної реалізації потенціалу та знань. Також не потрібно забувати про забезпечення доступності освіти шляхом збільшення фінансування державних місць для вступу у вищий навчальний заклад і заохочення відмінного навчання виплатою стипендії.

Для мінімізації поширення вандалізму, необхідно не тільки усувати суперечності у соціально-економічній сфері, а й звертати увагу на культурні і морально-психологічні сфери суспільного життя. Матеріальне благополуччя лише частково впливає на моральне і духовне процвітання, тому варто здійснювати цілеспрямований вплив на формування правової свідомості і психології, підвищувати правову культуру громадян. По-перше, необхідним елементом формування правосвідомості є розуміння і можливість впровадження громадянських, соціальних, економічних, політичних та інших прав і свобод людини.

Для оптимізації розвитку правової свідомості в Україні важливо, щоб кожна людина мала чітке уявлення про право та закон, його важливість та негативні правові наслідки у разі порушення встановлених заборон. Держава через власну політичну, правотворчу й правозастосовну діяльність, інформаційні впливи, освітні процеси має запевняти населення про необхідність жити за законом, визнавати найвищі соціальні цінності. Завдяки таким ефективним заходам у свідомості громадян повинні відбутися позитивні зміни в бік усвідомлення цінності права й формування інтересу до правомірної поведінки.

Крім того, під час здійснення запобігання вандалізму слід також застосовувати заходи спеціально-кримінологічної діяльності.

Спеціальна профілактика вандалізму – це врегульована чинним законодавством діяльність як спеціалізованих, так і неспеціалізованих суб'єктів з розробки та практичної реалізації заходів, спрямованих на виявлення, нейтралізацію чи послаблення дії криміногенних факторів, що створюють передумови для вчинення злочинів вандалісної спрямованості, а також на активізацію явищ і процесів, що пригнічують вандалісну поведінку.

У структурі спеціальної профілактики вандалізму необхідно розрізняти три основні складові: 1) профілактика окремих видів вандалізму (корисливого, хуліганського, ідеологічного тощо); 2) профілактика фонових явищ, на тлі яких вчиняються злочини вандалісної спрямованості; 3) профілактика рецидивної злочинності.

Усі заходи спеціальної профілактики вандалізму можуть бути об'єднані у вісім груп: 1) удосконалення нормативно-правового забезпечення профілактики вандалізму; 2) удосконалення роботи суб'єктів протидії вандалізму; 3) посилення гарантій реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності за злочини вандалізму спрямованості, а також зниження рівня їх латентності; 4) належне інформаційно-методичне забезпечення профілактичної діяльності у сфері протидії вандалізму; 5) виявлення, збереження, благоустрій та впорядкування місць поховань, а також посилення охорони об'єктів вандалізму; 6) оздоровлення сімейного мікроклімату; 7) розширення профілактичного потенціалу навчальних закладів та освітніх установ; 8) широка пропаганда, зокрема через ЗМІ, високої духовності, моральності, а також шанобливого ставлення до загальнолюдських цінностей та загальнообов'язкових правил поведінки [3].

Список використаних джерел

1. Бочарова К. А. Запобігання злочинам, пов'язаним з вандалізмом : монографія / за заг. ред. С.Ю.Лукашевича. Харків : Право, 2019. 216 с
2. Запобігання вандалізму в сучасних умовах Салаєва К. А. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10820>
3. Доброскок А. Ю. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» Кримінологічна характеристика та запобігання вандалізму в Україні, 2019. 324 с.

Зеленяк Поліна Анатоліївна,
директор Прикарпатського центру
первинної професійної підготовки
«Академія поліції» Прикарпатського
факультету (м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ,
доктор філософії з галузі знань «Права»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВА ДИТИНИ НА ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я

Анотація. Досліджено міжнародні норми, що встановлюють правила поведінки суб'єктів міжнародного права у сфері захисту прав дитини. Проаналізовано нормативно-правовий розвиток захисту прав дитини на прикладі міжнародно-правових актів.

Ключові слова: діти, неповнолітні, міжнародно-правові стандарти, захист життя та здоров'я дитини.

Summary. International norms establishing rules of conduct for subjects of international law in the field of protection of children's rights are